

تلاش برخی و کلابرای ملغی کردن مصوبه صدور مجوزهای کسب و کار و معیارهای علمی آزمون و کالت

تلخی رقابت برای انحصار طلبها

رئیس اتحادیه کانون‌های وکلا که نتوانست عصبانیت خود از مصوبه ضداحصاری مجلس را پنهان کند، در جلسه شورای اجرایی اسکودا، با مطرح کردن آنکه «قوه مقننه در قانونگذاری باید با عقلانیت رفتار کند»، آشکارا تصمیم مجلس در رفع انحصار از خدمات حقوقی را غیرعقلانی خواند.

تمام این صحبت‌ها و اظهار نظرات در شرایطی مطرح می‌شود که طبق اصل ۳۵ قانون اساسی حق دسترسی به وکیل یکی از حقوق اساسی مردم محسوب شده و حاکمیت موظف است شرایط را برای آن فراهم کند اما با وجود تکلیف قانونی در این زمینه، در حال حاضر مردم برای پیگیری دعوی و مسائل حقوقی خود در دادگاه، با سدی به عنوان وکیل گران مواجه هستند. بنابراین اجرای این اصل قانون اساسی با توجه به کمبود وکیل در کشور و نیز بالا بودن هزینه انتخاب وکیل تا حد مطلوب فاصله معناداری دارد.

علاوه بر مردم، این سازوکار برای متقاضیان صدور پروانه و کالت نیز ناعادلانه است. انحصار صدور مجوز و کالت سبب شده است فقط ۳ درصد شرکت کنندگان در آزمون کارآموزی و کالت بتوانند موفق به دریافت پروانه شوند. فارغ از این حقیقت تلخ که همین کمبود عاملی برای بالا رفتن هزینه و کالت شده، سوال اصلی این است: این ۳ درصد با چه شاخص و معیاری تعیین می‌شوند؟

اگر این ۳ درصد در تناسب با نیاز جامعه تعیین می‌شود، آمار و ارقام مربوط به سرانه‌های برخورداری از وکالت چیز دیگری می‌گوید. سرانه برخورداری از وکیل در ایران به دلیل محدودیت در صدور پروانه و کالت سبب شده تا کشورمان از نظر سرانه وکیل رتبه نازلی بین کشورهای دنیا داشته باشد و وجود رشد اقتصادی و توسعه انسانی در کشور، سرانه وکیل در ایران حتی از کشورهای همچون عراق و مصر نیز پایین تر است. در حال حاضر سرانه وکیل در ایران به ازای هر ۱۰ هزار نفر جمعیت، ۷۶ وکیل اعلام شده، در حالی که متوسط سرانه وکیل در جهان ۲۴۰ وکیل به ازای هر ۱۰ هزار نفر است.

اگر هم معیار و سنجه سطح علمی متقاضیان باشد، سوال مهم‌تر و دقیق‌تری مطرح می‌شود. در این شرایط که معیار تعداد ظرفیت اعلامی بوده، باز علمی داوطلبی تنها با یک رتبه بیشتر از معیار تعیینی دقیقاً چقدر از افراد قبول شده کمتر است؟ در سازوکار سنتی صدور پروانه تنها افرادی در آزمون قبول می‌شوند که جزو ظرفیت باشند. برای مثال در سال ۹۷، آزمون و کالت در کشور تنها ۱۲۰۰ نفر قبولی داشت یعنی ۱۲۰۰ نفر اول بدون توجه به سطح علمی افراد، فقط ۱۲۰۰ نفر اول قبول می‌شوند، خواه این ۱۲۰۰ نفر ۷۰ درصد از سوالات را پاسخ داده باشند یا ۱۰ درصد، مهم بر شدن ظرفیت

مربیم **طیبه نظری**: بعد از گذشت یک سال از تصویب قانون شکستن انحصار صدور پروانه و کالت، همچنان برخی وکلا و صاحبان قدیمی این کسب‌وکار در تلاشند فضا را برای اجرایی کردن آن مسموم کنند. این مخالفت‌ها در حالی است که بررسی‌ها نشان می‌دهد فارغ از اینکه سازوکار قبلی آزمون و کالت غیرعادلانه بوده، نتیجه آن کمبود سرانه وکیل در کشور و دسترسی سخت مردم به وکلا است.

گویا همچنان تلخی تصویب قانون شکستن انحصار پذیرش آزمون و کالت توسط مجلس یازدهم زیر زبان برخی وکلا و همصنفی‌های آنهاست که در تلاشند با زیر سوال بردن این قانون، اجرایی شدن آن را سخت‌تر کنند. اوایل اسفندماه بود که فرهودی‌نیا، رئیس کانون وکلای دادگستری استان آذربایجان شرقی در جشن استقلال کانون وکلا با اشاره به فعالیت «کمپین حذف ظرفیت» گفت: «واقعیت این است که کانون‌های وکلای دادگستری با دادگستری کل خود استان‌ها بر اساس بررسی آماری، رابطه حسنه و تعامل عزتمند دوجانبه داشته‌اند و دارند اما در سطح کلان جامعه، متأسفانه گروهی - به احتمال زیاد با سوءاستفاده از برخی بی‌تدبیری‌ها - کمپین حذف ظرفیت راه انداختند و به فرماندهی شخصی که به حکایت سوابق، در چندین دوره آزمون مردود علمی شناخته شده بود، توانستند با اغتمام فرصت و سوءاستفاده از برخی رانت‌های قربانی و رسانه‌ای و ذیل پوشش پوپولیستی «مبارزه با انحصار» و «اشتغال‌زایی»، به مثابه «کلمه حق براد بها باطل»، مصوباتی را در قالب قانونی موسوم به «تسهیل کسب‌وکار» به سرانجام برسانند که خوشبختانه تبعات منفی این مصوبات اندکی پس از اجرا بر همگان روشن شده است.»

منظور فرهودی‌نیا کمپینی است که توسط دانشجویان رشته حقوق در اعتراض به انحصار کانون وکلا در جذب وکیل و صدور پروانه و کالت در سال ۹۵ شکل گرفت. این کمپین بعد از به نتیجه نرسیدن اعتراض و تجمع معترضان مقابل کانون وکلا پدید آمد. خواسته اصلی معترضان اصلاح معیار پذیرش آزمون و کالت بود، چرا که سازوکار سنتی صدور پروانه و کالت بر اساس ظرفیت اعلامی و بدون توجه به سطح علمی متقاضیان بوده و این به معنای آن است که از یک طرف این آزمون نمی‌تواند ارزیابی دقیقی برای برابری علمی متقاضیان باشد و از طرف دیگر عادلانه هم نیست.

در نهایت بعد از ۶ سال اعتراض و پیگیری وکلای جوان، قانونی در مجلس یازدهم تصویب شد که طی آن اولاً وکالت کسب‌وکار شناخته شد و ثانیاً ضابطه و معیار قبولی آزمون تغییر کرد. این اقدام مثبت مجلس به کام انحصارگران بازار پرسود خدمات قضایی خوش نیامد و از همان پارسال تاکنون از هر فرصتی برای اجرایی نشدن این قانون استفاده کردند.

■ **ناعادلانه بودن سازوکار فعلی صدور پروانه و کالت** اولین بار نیست که این دست از اظهار نظرات منفی درباره این قانون رسانه‌ای می‌شود. پارسال بعد از تصویب قانون در مجلس شورای اسلامی جعفر کوشا،

جدول تنظیم شده بر اساس میانگین نمرات یک درصد برتر آزمون کانون وکلای آذربایجان شرقی ۱۳۹۷

تعداد کل شرکت کنندگان	۳۷۰۷ نفر
نمره نفر ۳۷ام	۸۹۶۷
میانگین نمرات ۱٪ برتر آزمون	۹۴۸۵
۷۰٪ میانگین نمره ۱٪ برتر آزمون	۶۶۳۹
تعداد ظرفیت اعلامی + نرخ قبولی	۱۰۰ نفر ۲.۶۹٪
تعداد نفراتی که معیار ۷۰٪ را کسب کرده‌اند + نرخ قبولی	۵۹۳ نفر ۱۵.۹۹٪

جدول تنظیم شده بر اساس میانگین نمرات یک درصد برتر آزمون کانون وکلای مرکز ۱۳۹۷

تعداد کل شرکت کنندگان	۲۱۸۷۳ نفر
نمره نفر ۲۱۸ام	۹۳۰۳
میانگین نمرات ۱٪ برتر آزمون	۹۸۷۲
۷۰٪ میانگین نمره ۱٪ برتر آزمون	۶۹۱۱
تعداد ظرفیت اعلامی + نرخ قبولی	۱۲۰۰ نفر ۵.۴۸٪
تعداد نفراتی که معیار ۷۰٪ را کسب کرده‌اند + نرخ قبولی	۳۷۲۳ نفر ۱۷.۰۲٪

جدول تنظیم شده بر اساس میانگین نمرات یک درصد برتر آزمون مرکز وکلای قوه قضاییه در سال ۱۳۹۸

تعداد کل شرکت کنندگان	۹۴۳۷۶ نفر
نمره نفر ۹۴۳ام	۷۱۰۲٪
میانگین نمرات ۱٪ برتر آزمون	۷۴.۹۲٪
۷۰٪ میانگین نمره ۱٪ برتر آزمون	۵۲.۴۴٪
تعداد جذب شده که از سوی ریاست مرکز وکلا اعلام شده است	۷۰۰۰ نفر
تعداد نفراتی که معیار ۷۰٪ را کسب کرده‌اند	۶۹۲۰ نفر

جدول تنظیم شده بر اساس میانگین نمرات یک درصد برتر آزمون کانون وکلای اصفهان ۱۳۹۷

تعداد کل شرکت کنندگان	۳۵۱۰ نفر
نمره نفر ۳۵ام	۹۱۷۲
میانگین نمرات ۱٪ برتر آزمون	۹۵۷۲
۷۰٪ میانگین نمره ۱٪ برتر آزمون	۶۸۲۰
تعداد ظرفیت اعلامی + نرخ قبولی	۱۶۵ نفر ۴.۷٪
تعداد نفراتی که معیار ۷۰٪ را کسب کرده‌اند + نرخ قبولی	۶۰۱ نفر ۱۷.۱۲٪

است. در نتیجه موفقیت یا عدم موفقیت در این آزمون خیلی ارتباطی با سطح علمی متقاضیان نداشته و اولویت بر شدن ظرفیت است. مشخصاً این مدل برگزاری آزمون آن هم برای احراز صلاحیت شغلی بیره‌ای بیش نیست. ■ وقتی وکیل شدن را کثرت یا قلت متقاضیان تأیید می‌کند نه صلاحیت علمی!

همان‌طور که در ابتدای گزارش اشاره شد، فرهودی‌نیا دلیل ایجاد راه‌اندازی کمپین را عدم موفقیت طرفداران کمپین در آزمون وکالت اعلام کرد و تلویحاً توانایی علمی آنها را زیر سوال برده است اما مساله اصلی مورد اعتراض هم همین است. متقاضیان و معترضان به دنبال آن بودند که ملاک احراز صلاحیت علمی برای جذب وکیل باید تغییر کند و به جای تعداد نفرات، یک استاندارد علمی معقول مورد ملاک قرار بگیرد و این شرایط تازه به صورت شفاف اعلام شود و همه بدانند که باید چه معدل و حد نصابی در آزمون اختصاصی برای دریافت پروانه و کالت کسب کنند تا بتوانند در کسوت وکیل دربیایند.

در شرایط جدید، داوطلبان آزمون به جای نگرانی از کثرت حضور داوطلبان باید به ارتقای سطح علمی خود بپردازند تا با دستیابی به استانداردهای لازم، بتوانند در کارزار آزمون و کالت پذیرفته شوند. در این صورت وقتی حدنصاب نمره‌ای ثابت برای آزمون وکالت معین شود و این نمره ملاک پذیرش قرار بگیرد، دستیابی به معدل تعیین شده ملاک پذیرش در آزمون خواهد بود (همچنان صدور مجوزهای کسب‌وکار اینگونه شد) که با تصویب ماده ۵ قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار اینگونه شد) و هیچ داوطلبی با این بهانه که ظرفیت تکمیل شده، از رسیدن به شغل وکالت باز نمی‌ماند.

همان‌طور که جدول‌ها نشان می‌دهد در شرایطی که معیار قبولی در آزمون وکالت سطح علمی متقاضیان باشد به طور میانگین تعداد نفرات قبول شده بیش از ۱۶ درصد است اما اگر معیار ظرفیت اعلامی باشد، به طور میانگین حدود ۴ درصد از افراد قبول خواهند شد. این مقایسه بخوبی نشان می‌دهد که سازوکار صدور وکالت به این شکل اصلاً عادلانه نیست.

این عادلانه نبودن هم برای متقاضیان صدور پروانه وکالت آزاردهنده است و هم برای مردمی که به دلیل کمبود سرانه وکیل در کشور با مشکل دسترسی به وکیل مواجه هستند. نتیجه این کمبود، حق‌الزحمه‌های نجومی وکلا و پایین آمدن کیفیت خدمات قضایی است. همه این مسائل باعث شد سال گذشته نمایندگان مجلس طرحی را تحت عنوان طرح تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار تصویب کنند که بر اساس آن کانون وکلای دادگستری و مرکز وکلای کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه‌قضاییه مکلفند معیار قبولی را در آزمون تغییر دهند؛ تغییری که به مذاق برخی‌ها خوش نیامد و در نتیجه از پارسال تاکنون اجرایی شدن آن را با سختی همراه کردند.

طبق اصل ۳۵ قانون اساسی حق دسترسی به وکیل یکی از حقوق اساسی مردم محسوب شده و حاکمیت موظف است شرایط را برای آن فراهم کند اما با وجود تکلیف قانونی در این زمینه، در حال حاضر مردم برای پیگیری دعوی و مسائل حقوقی خود در دادگاه، با سدی به عنوان وکیل گران مواجه هستند. بنابراین اجرای این اصل قانون اساسی با توجه به کمبود وکیل در کشور و نیز بالا بودن هزینه انتخاب وکیل تا حد مطلوب فاصله معناداری دارد.

آمارهای صنعتی ظرف یک سال گذشته منتشر نشده است

سانسور آمار صنعت!

این در حالی است که شعار امسال «جهش تولید با مشارکت مردم» انتخاب شده و قطعاً جذب مشارکت مردم در امور تولیدی نیازمند آمار و اطلاعات شفاف است. بنابراین مشخص است که بدون در دست داشتن آمار و محاسبه شاخص‌های کلیدی صنعتی و معدنی که ستون فقرات تولید کشور هستند، نمی‌توان تصویری روشن از قامت اقتصاد ملی در دست داشت.

انتظار می‌رود وزارت صمت امسال نسبت به انتشار آمار تولید همچون گذشته اهتمام ورزیده و این حوزه را از پستو خارج کند، چرا که با توجه به شرایط حساس کشور ضروری است صیانت از تولید بسا رویکرد نظارت مستقیم بر فرایند تولید صنایع استراتژیک در دستور کار قرار گیرد.

سال قبل خود منتشر می‌کرد که کمک می‌کرد سیاست‌گذار و فعالان اقتصادی بویژه صنعتی و معدنی و البته رسانه‌ها با دسترسی آسان به آمار تولید هم از جزئیات عملکرد صنایع مختلف و اثرگذار بر اقتصاد کشور اطلاع داشته باشند و هم نسبت به برنامه‌ریزی و هدف‌گذاری به صورت دقیق اقدام کنند.

نکته مهم این آمار آن بود که به دلیل انتشار آمار تولید محصولاتی که بیشتر به عنوان ماده اولیه در زنجیره تولید استفاده می‌شوند، فعالان حوزه صنعت و معدن اطلاعات دقیقی از فرآیندهای تولید به دست می‌آوردند اما متأسفانه بیش از یک سال است که فقط برخی آمار بویژه آمار مربوط به تولید خودرو به صورت گزینشی توسط روابط عمومی این وزارتخانه منتشر شده است.

بیش از یک سال است وزارت صمت آمار تولیدات صنعتی و معدنی را حبس کرده و جز چند آمار گزینشی، از انتشار سایر اطلاعات مربوط به میزان تولید سر باز می‌زند. در حالی که انتشار آمار یکی از عوامل شفافیت اطلاعات محسوب می‌شود اما وزارت صمت بیش از یک سال است انتشار آمار ماهانه را متوقف کرده و هیچ آمار حتی آمار کلی از وضعیت تولید محصولات صنعتی و معدنی اعم از لوازم خانگی، تایر، کاغذ، سیمان، الیاف، شمش آلومینیوم، کاشی و سرامیک، چرم و... منتشر نکرده است.

این وضعیت در حالی است که پیش از این وزارت صمت به صورت مرتب آمار مربوط به تولیدات صنعتی و معدنی را در محصولات منتخب و اثرگذار در اقتصاد به تفکیک و مقایسه با ماه و